

ธรรมดคำ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราฟังธรรมเนาะ เราฟังธรรมเพื่อให้มีธรรมเป็นที่พึ่ง โลกเขานะ เขาตื่นตื่นกัน เขาอยู่กับโลกเขาด้วยความเร่าร้อน แต่เขาไม่รู้จึกว่าเขาเร่าร้อนนะ เราเห็นความร้อนของโลก เราเกิดมากับโลกนะ เราไม่ได้ปฏิเสธว่าโลกนี้ไม่มี...โลกนี้มี เราเกิดมากับโลก โลกคืออะไร? โลกคือพ่อคือแม่ไง เราเกิดมาเกิดมาจากโลก แต่ในเมื่อโลกมันเร่าร้อนนัก เราจะหาที่พึ่งอาศัยของเรา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนาะ เวลาท่านปรารภนาเป็นพระโพธิสัตว์ เวลาท่านออกแสวงหา สิ่งที่ท่านออกแสวงหา นั่นคือธรรมะไม่มี คุณิในปัจจุบันนี้ เวลาเราเกิด สมัยโบราณมันไม่มีไฟฟ้า เราก็ต้องอยู่กันด้วยแสงไฟโดยธรรมชาติ คือแสงไฟ แสงตะเกียง แสงเทียนของเรา แต่เวลาทางเทคโนโลยีของเขา เขาคิดถึงเรื่องกระแสไฟสลับ กระแสไฟนี้เขาส่งกระแสไฟกันได้ โลกนี้เจริญรุ่งเรือง โลกนี้สว่างไสวไปทั่ว แต่ถ้าที่ไหนไฟดับ ที่ไหนมีอุบัติเหตุที่ไฟไปไม่ถึงนะ เขาเดือดร้อน เดือดร้อนเพราะสิ่งใด? เดือดร้อนเพราะเขาเคยชินของเขา

แต่สมัยโบราณเราไฟมันไม่มี พอไฟไม่มี ธรรมชาติเป็นแบบนั้น เราต้องใช้แสงสว่างจากธรรมชาติ ถ้าเราใช้แสงสว่างจากธรรมชาติ เราก็อยู่กับธรรมชาตินั้น แต่ในปัจจุบันนี้โลกเจริญๆ เขามีกระแสไฟ เขามีพลังงานให้เราใช้ พอพลังงานนั้นขาดไป พลังงานนั้นไม่สมบูรณ์ เราก็เป็นทุกข์เป็นร้อนกันแล้ว สิ่งที่เป็นทุกข์เป็นร้อนเพราะอะไร เพราะสิ่งนี้เทคโนโลยีเขาแสวงหามา เราได้ใช้ได้สอย ใช้งานเคยตัวไง เวลามันขาดแคลนไป สิ่งที่ว่าเราดำรงชีวิตอย่างนี้ไม่ได้เลย ยิ่งถ้าเป็นทางเศรษฐกิจมันจะทำให้เศรษฐกิจเสียหายมาก ฉะนั้น นี่เรื่องของโลกไง นี่ถ้าโลกมีหรือไม่มี

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกแสวงหาธรรม ธรรมะยังไม่มี ถ้าออกแสวงหา ธรรมะยังไม่มี สิ่งที่แสวงหา เหมือนกระแสไฟฟ้าที่มันไม่มี ถ้ากระแสไฟฟ้าที่ไม่มี เขาก็อยู่กันได้ เขาก็ใช้ของเขากันได้ แต่เวลากระแสไฟฟ้ามีขึ้นมาแล้ว ถ้ากระแสไฟฟ้าขาดแคลน กระแสไฟฟ้า สิ่งที่เขาใช้กับคนที่เขาไม่มีใช้ เขาว่าสิ่งนั้นไม่เป็นธรรม สิ่งนั้นไม่เป็นธรรม สิ่งที่มีมันมี เพราะเราดูเราเห็นของเราไง เห็นไหม แต่ถ้ามันไม่มีด้วยการเสมอกัน ไม่มีด้วยการเสมอกันก็ไม่มีใครทุกข์ใครร้อน เพราะมันไม่มีเหมือนกัน

นี่เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ออกแสวงหาธรรม ธรรมะยังไม่มี ถ้ายังไม่มีนะ การแสวงหา นั้น สิ่งที่ไม่มี สิ่งที่มีแล้วเราแสวงหาสิ่งใดละ เวลาปัญญาวิคัลยปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหาไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ คูณดูน้ำใจของคน ถ้าใจของเรา เห็นไหม ใจของเราอยากฟัง อยากหาธรรมะ อยากหาสิ่งที่พ้นทุกข์

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์ นี่เป็นพระโพธิสัตว์พยายามแสวงหา พยายามสร้างคุณงามความดีมหาศาลเลย สิ่งที่เราสร้างคุณงามความดีมหาศาลขนาดไหน เวลาเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ มันยังมีความทุกข์ ความทุกข์เพราะสิ่งใด ความทุกข์เพราะสิ่งที่มีมันเป็นโลกใจ สิ่งที่เป็นโลก คือสิ่งนี้โลกพร่องอยู่เป็นนิจ สิ่งที่มีมันพร่องอยู่นั้นทุกอย่างสมบูรณ์ ความเป็นอยู่ทางโลกสมบูรณ์มาก แต่หัวใจมันเร่าร้อน เร่าร้อนเพราะอะไร เพราะปรารถนาโพธิญาณ ปรารถนาโพธิญาณ

เวลาย้อนอดีตชาติไป พอเป็นพระเวสสันดร สิ่งที่เป็นพระเวสสันดร นี่เสียสละต่างๆ เสียสละมา เสียสละเพื่อสิ่งใด? เสียสละเพราะโพธิญาณอันนี้ไง เสียสละเพื่อสิ่งที่แสวงหา สิ่งที่มีมันจะพ้นจากทุกข์ไปนี่ไง แสวงหาสิ่งนั้นมา นี่เสียสละมาเพื่อแสวงหาโพธิญาณ เวลาเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เห็นไหม นี่อุดมสมบูรณ์ทางโลก อุดมสมบูรณ์ทางโลก แต่ทางธรรมละ

ทางธรรม เห็นไหม ไปเที่ยวสวน เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย เราก็ต้องเป็นเช่นนี้ด้วยหรือ เราก็ต้องเป็นเช่นนี้ด้วยหรือ นี่มันต้องมีฝั่งตรงข้าม มันต้องมีฝั่งตรงข้ามแต่มันยังไม่มี มันต้องมีฝั่งตรงข้ามแล้วมันอยู่ที่ไหนละ มันมีฝั่งตรงข้าม เห็นไหม เห็นนักบวช นี่เราต้องทำอย่างนี้

เวลาออกแสวงหา ออกจากราชวังไปแสวงหา สิ่งที่แสวงหานี้แสวงหาสิ่งที่ไม่มีๆ กำลังแสวงหาอยู่ไปศึกษากับใคร ศึกษากับใครเขาก็สอนทางวิชาการของเขา สิ่งที่เป็นวิชาการของเขามันก็เป็นทางที่ไม่ถูกต้อง ทางที่ไม่ถูกต้องมันชำระกิเลสไม่ได้ แต่เขาบอกสิ่งนั้นเป็นธรรมของเขา เขาปฏิบัติตนว่าเป็นพระอรหันต์นะ เขาปฏิบัติตนเป็นศาสดาต่างๆ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เชื่อเขา ไม่เชื่อเขา เห็นไหม นี่สิ่งที่ไม่เชื่อเขา แล้วไปทูลกริยา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลิ่นลมหายใจจนสลบถึง ๓ หน อดอาหารจนขนเน่า ขนร่วงหมด ทำสิ่งนั้นเพราะเหตุใด เพราะมันยังไม่มีใครบอก มันไม่มีใครบอก

ในเมื่อไม่มีใครบอกไม่มีใครสอน เวลาเขาสอนเขาก็สอนไปในทางความเชื่อของเขา สอนไปในทางที่ศาสดาเขาสอนกันอยู่นั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเรียนกับเขาแล้ว เขาบอกว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ แต่สิ่งที่เป็นธรรม ทุกข์ สุขในใจนี้เรารู้ ความที่มันหมักหมมในใจนี้เรารู้ มันไม่ใช่ มันไม่ใช่คือว่ามันถอดถอนสิ่งใดที่มันฝังใจเราไม่ได้ มันถอดถอนสิ่งใดที่ปักเสียบในหัวใจเราไม่ได้ มันจะเป็นธรรมไปได้อย่างไร แต่ในเมื่ออุติภาวะของเขา เขาเชื่อกันก็เรื่องของเขา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเขา แล้วมาประพฤติปฏิบัติเอง เวลาอดอาหาร เพราะว่า ถ้าทุกข์มันอยู่กับเรา เราอยู่ที่ไหนล่ะ? เราก็ออยู่ที่ตัวตนของเรา ถ้าตัวตนของเราทำอย่างไรล่ะ เราก็พยายามจะกดดันตัวเราเอง เห็นไหม กดดันตัวเราเอง เราจับต้นชนปลายไม่ถูก แล้วปัญจวัคคีย์อุปัฏฐากอยู่ คำว่า “อุปัฏฐากอยู่” ดูแลอยู่ตลอดเวลา ดูแลตลอดเวลา

ความคิดถึง คิดถึงหัวใจสิ คิดถึงหัวใจของผู้ที่แสวงหา สิ่งที่ได้ธรรมนี้มา ได้ธรรมนี้มา กว่าจะได้ความเป็นจริงมา แสวงหาทางไหน ถึงที่สุดแล้วมันไปไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องกลับมาระลึกถึงเวลาเป็นราชกุมาร เวลาเป็นราชกุมาร คิดถึงโคนต้นหว้านั้น กำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออกให้มีสติสัมปชัญญะพร้อม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์มา ได้แสวงหามา ได้ทำมา นี่ทศชาติ ๑๐ ชาติที่เร่งความเพียรมา ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี อธิษฐานบารมี นี่พร้อม พร้อมทุกอย่าง

ฉะนั้น เวลาบุญกุศลอันนั้น เวลาพระเจ้าสุทโธทนะออกไปทำแรกนาขวัญ เอาราชกุมารไปทิ้งไว้ที่โคนต้นหว้า นี่ด้วยบุญกุศล ในเมื่อผู้ใหญ่เขาไปทำงานกัน เราก็กำหนดลมหายใจด้วยความสงบระงับของเรา สิ่งที่กำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออกพร้อมด้วยสติ ทั้งๆ ที่เป็นราชกุมาร ยังเป็นเด็กอยู่นะ แต่ด้วยบุญด้วยกุศล พอด้วยบุญกุศล สิ่งนั้นมันฝังใจๆ ใจ เวลาไปศึกษากับ

เจ้าสิทธิต่างๆ มาทั้งหมดแล้วมันไม่มีทางออก นี่คนสอนขนาดไหนก็สอนไปไม่ได้ เพราะสิ่งนี้มันไม่มี ธรรมะยังไม่มี ปัญจวัคคีย์ก็อุปฐากอยู่ คูแกลอยู่ รักษาอยู่ ละล้าละลึงๆ นะ

เราทำงาน เห็นไหม ถ้าเราทำงานไม่เป็น เราหลงทาง เราไปไม่ถูก นี่จิตใจเราเป็นแบบใด คิดถึงความรู้สึกดี จิตใจที่มันละล้าละลึง จิตใจที่ไม่มีทางออก แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็มีหลักเกณฑ์ พยายามแสวงหา พยายามกระทำอยู่ ถึงที่สุด ตัดสินใจใจ ตัดสินใจ ในเมื่อไปทดสอบกับเขามาหมดแล้วไม่มีทางไป ฉะนั้น ต้องกลับมาค้นถึงตัวเอง คิดถึงโคนต้นหญ้า นั้น คิดถึงอารมณ์อย่างนั้น แล้วกำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออก คิดถึงลมหายใจเข้าและลมหายใจออกนะ จนจิตสงบระงับมา เห็นไหม ตั้งแต่ปฐมยาม ตั้งแต่มัชฌิมยาม ปัจฉิมยาม

สิ่งที่ประพฤติกปฏิบัติขึ้นมาเพราะฝึกฝน ถ้าธรรมะยังไม่มีแล้วเอาธรรมะมาจากไหนล่ะ ในเมื่อมันไม่มีข้อเท็จจริงขึ้นมามันเป็นอย่างไร ธรรมะมันจะลอยจากฟ้ามันก็ไม่มี สิ่งที่เราเกิดมาเกิดมากับโลก เกิดมาจากพระนางสิริมหามายา เกิดมาจากพระเจ้าสุทโธทนะ เกิดมาจากพ่อ จากแม่ ถ้าเกิดมาจากพ่อจากแม่ เห็นไหม คุณติเวลาเป็นพ่อเป็นแม่ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ต้องอธิษฐานมา เพราะได้อธิษฐานว่าอยากเป็นพ่อหรือแม่ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ต้องสร้างบุญญานุการมา เวลาสร้างบุญญานุการมา นี่มาเกิดกับพ่อกับแม่ เวลาเกิดขึ้นมาแล้วเป็นเจ้าชาย สิทธัตถะ นี่สิ่งที่เกิดมา เกิดมาด้วยอำนาจวาสนา เกิดมาด้วยบุญกุศลทั้งนั้นนะ ขนาดบุญกุศล แต่ในเมื่อยังไม่มีสังขาร ไม่มีสังขาร สิ่งนั้นมันยังไม่มีหลักมีเกณฑ์

นี่ไม่มีหลักมีเกณฑ์ ทั้งๆ ที่มีอำนาจวาสนามาทั้งนั้น แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะมาตรัสรู้เองโดยชอบ นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สร้างบุญญานุการมา ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ในเมื่อพิจารณาของท่านเอง พิจารณาของท่านเองจนถึงที่สุด นี่อาสวัชฌญาณทำลายอวิชชาในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป ขณะที่ทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่พระอรหันต์ นี่ศาสดา นี่ผู้รู้จริง เห็นไหม เทวดา อินทร์ พรหมนะอนุโมทนา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเสวยวิมุตติสุข คุณติที่ว่าพญานาคมาแผ่พังพาน สิ่งที่ได้ให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เสวยวิมุตติสุข นี่ทุกคนแสวงหา ทุกคนต้องการเอาบุญทั้งนั้นแหละ สิ่งที่ได้บุญกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่เวลาเทศน์ธัมมจักกั เทวดาส่งข่าวเป็นชั้นๆ ขึ้นไป เทวดา อินทร์ พรหมส่งข่าวเป็นชั้นๆ ขึ้นไป บัดนี้จักรได้เคลื่อน

แล้ว บัดนี้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะประกาศธรรม

ถ้าประกาศธรรม นี่สัจจะความจริง เห็นใหม่ ธรรมะที่สะอาดบริสุทธิ์ ธรรมะที่เต็มบาท ธรรมะที่มีคุณค่า ถ้าธรรมะที่มีคุณค่า เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เราเกิดมาเป็นชาวพุทธนะ คุณิเราเกิดมามีพ่อแม่ พ่อแม่ปู่ย่าตายายของเราก็นับถือศาสนา ถ้าพ่อแม่ปู่ย่าตายายของเรานับถือศาสนา นี่มันตกทอดมาเป็นรุ่นๆ แล้วเราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา ถ้าพบพระพุทธศาสนา นี่เราจะมีสติปัญญาไม่น้อยแค่ไหนที่เราจะค้นคว้า เราจะหาคุณงามความจริงของเราขึ้นมาในหัวใจของเรา ถ้ามันค้นคว้าในหัวใจของเรา นี่หลักเกณฑ์ไฉ

ถ้าหลักเกณฑ์ เห็นใหม่ สมัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรม พระอรหันต์มากมายมหาศาล พระอรหันต์เต็มไปหมดเลย เพราะสหชาติไฉ แล้วเวลาเผยแผ่ธรรมมาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา นี่ถึงคราวไฉ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการไว้ในพระไตรปิฎกนะ

“ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง กึ่งพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง”

ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง เห็นใหม่ เวลาที่สมัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอำนาจวาสนามากที่สุด “ในบรรดาสัตว์ ๒ เท้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด” คำว่า “ประเสริฐที่สุด” นี่เผยแผ่ธรรมมาก็มาจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่กาลเวลามันหมุนเวียนไปๆ นี่เวลากึ่งพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง มีครูมีอาจารย์ของเราไฉ

เวลาครูบาอาจารย์ของเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาครูบาอาจารย์ของเรามีคุณธรรมขึ้นมา ในหัวใจ เห็นใหม่ ถ้ามีคุณธรรมในหัวใจ สิ่งที่ทำให้เราเชื่อมั่นกัน เราถึงเชื่อมั่นว่าในการประพฤติปฏิบัติ มรรคผลมันมีจริง ถ้ามรรคผลมันมีจริง มรรคผลมันอยู่ที่ไหนล่ะ? มรรคผลมันก็อยู่ที่ทุกข์อยู่ที่ไหน มรรคผลจะอยู่ที่นั่นล่ะ มรรคผลจะไปแก้ไขทุกข์นั้นแหละ ทุกข์ในสมัยพุทธกาล ทุกข์ในสมัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทุกข์มันก็เป็นแบบนี้ เพียงแต่ว่าสังคม เพราะว่าสังคมมันแตกต่างกันเท่านั้นเอง

ในปัจจุบันนี้สังคมเจริญ นี้ว่าโลกเจริญๆ แต่หัวใจทุกดวงใจมันก็เร้าร้อนเหมือนกัน แต่สมัยที่ก่อนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าธรรมะมันไม่มี แสวงหากัน แสวงหามาแล้ว สิ่งแสวงหา สิ่งที่ไม่มี แต่ด้วยอำนาจวาสนาบารมีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ววางธรรมและวินัยนี้ไว้

เวลาเราเกิดมาในปัจจุบันนี้ เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา ศาสนาที่มีสัจจะความจริง ถ้าสัจจะความจริง เห็นใหม่ คุณิคนเชื่อถือได้มากน้อยขนาดไหน เวลาคนเขาเชื่อกันทางโลก ความเชื่อทางโลกของเขา ถ้าเชื่อทางโลกของเขา นี้เวลาหลงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านออกเผยแผ่ธรรมในภาคอีสานทั้งภาคอีสานเขายังถือผีของเขา ทั้งที่เกิดมาเป็นชาวพุทธพบพระพุทธศาสนาก็น่าเป็นชาวพุทธเหมือนกัน แต่เขายังถือผีถือสาวของเขา นี้ความเชื่อของเขา เวลาหลงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านมีอำนาจวาสนาของท่าน กองทัพธรรมมันได้ไปแก้ไขความเชื่อของเขา ได้แก้ไขความเชื่อของเขาให้เขากลับมาระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถ้าระลึกถึงพระธรรม มีแก้วสารพัดนึกเป็นที่พึ่งที่อาศัย ถ้ามีแก้วสารพัดนึกเป็นที่พึ่งที่อาศัย ชีวิตเราไม่ต้องเดือดร้อนนะ

คุณิถ้าเราไม่มีหลักมีเกณฑ์ของเรา ไม่มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งอาศัย เราจะเชื่อสิ่งใดละ คนที่เขาไม่เชื่อสิ่งใดเลยมันก็เป็นคนหยาบ คนหยาบ คนทางโลกเขาบอกว่าเขาเกิดมาด้วยความเชื่อของเขา เขาว่าเกิดมาชาติเดียว เขาเกิดมาแล้วเขาแสวงหาสิ่งที่จะมาบรรเทาทุกข์ของเขา เกิดมาแล้วต้องให้ความสุขของเขา เขาก็แสวงหาเอาในชาตินี้ แต่เวลาเรามาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากัน เห็นใหม่ ชีวิตนี้มีการเวียนตายเวียนเกิด มันเป็นผลของวิญญูะ วิญญูะนี้เรื่องผลของกรรม ผลของกรรมมันทำให้จิตนี้เกิดในวิญญูะ มันทำให้จิตนี้เวียนตายเวียนเกิดไป

ถ้าจิตนี้เวียนตายเวียนเกิด เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา สิ่งนี้มีคุณค่า มันถึงเห็นคุณค่า คุณค่าของใจ คุณค่าของชีวิต ถ้าคุณค่าของชีวิต เราใช้ชีวิตอย่างไร ชีวิตทางโลกเราใช้ชีวิตของเราเพื่อดำรงชีวิตไว้ แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาตามความเป็นจริงละ เราจะหาสัจจะความจริงของเราละ

ถ้าเราหาสัจจะความจริงของเรา เห็นใหม่ ถ้าเรารักษาใจของเราได้ เราทำใจของเรา มีสัมมาสมาธิ พอใจของเราสงบระงับขึ้นมา ถ้าใจของเรามีปัญญาขึ้นมา เราสามารถชำระล้างกิเลสในหัวใจของเราได้ ถ้าเราชำระล้างหัวใจของเราได้เราจะเห็นคุณค่าไฉนว่าอริยทรัพย์ อริยทรัพย์ที่เกิด

ขึ้นมาจากใจ ที่มันชำระล้างกิเลส ที่มันมีคุณค่ามหาศาล กับทรัพย์ทางโลก ทรัพย์ทางโลกสิ่งที่เราแสวงหากันอยู่นี้ไม่ว่าจะมีคุณค่าขนาดไหน เราถึงมาศึกษาธรรมะกัน เราถึงจะประพฤติปฏิบัติกัน

เวลาเราศึกษาธรรมะกัน ถ้าศึกษาธรรมะ ศึกษาด้วยกิเลสของเขา การศึกษานั้นมันศึกษาแล้วมันลดค่า ธรรมะนี้ลดค่า ลดค่าเพราะเหตุใด ลดค่าเพราะเขามีใจ เขามีกิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจของเขา เวลาศึกษาไปแล้วมันลดค่า ลดค่าเพราะมันไม่มีความจริง ไม่มีสัจจะความจริงในสิ่งที่เขาศึกษา แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ

ฉะนั้น เวลาเราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา สิ่งที่เราพบขึ้นมา มันเกิดมาแล้วเราจะมีศรัทธา ความเชื่อมากน้อยขนาดไหน ถ้าเรามีความเชื่อมากน้อยขนาดไหน เราอยู่กับสังคมนะ เราอยู่กับสังคมชาวพุทธ มีประเพณีวัฒนธรรม สิ่งที่มีประเพณีวัฒนธรรม ว่าเราจะประพฤติปฏิบัติ เราจะประพฤติปฏิบัติ

ทางโลกนะ ธรรมที่มันลดค่านี้ เราดูทางโลกสิ เวลาทางโลก เวลาเขาค้าขายกัน เวลาเขาลดราคา เห็นไหม เขาลดราคาของเขา ลดราคาเพราะเหตุใด ลดราคาเพราะต้องการให้ผู้ที่ซื้อสินค้าของเขา เขาจะได้กำไรในสินค้านั้น เขาลดราคา คนชอบสินค้า นี่การลดราคา ถ้าเราซื้อสินค้าเต็มราคา เราเคยซื้อสินค้าใช้สอยอย่างนั้น ถ้าเขาลดราคาเราก็ออยากได้ ถ้าเราอยากได้อย่างนั้น สิ่งนั้นเขาลดราคาเห็นไหม ถ้าลดราคาแล้ว

ในการประพฤติปฏิบัติ ในการปฏิบัติทางโลก ปฏิบัติทางโลก โลกที่เขาปฏิบัติกันทางโลก เขาพยายามส่งเสริมว่าสิ่งที่ปฏิบัติแล้วมันจะได้ผลๆ ไร ถ้าได้ผล เห็นไหม เขาลดราคาของเขา การปฏิบัติมันจะง่ายของเขา ต่างๆ นี่เขาลดราคาของเขา ลดราคาแล้วยังสะสมเต็ม สะสมเต็มเสร็จแล้วเขายังมีการจับฉลาก เขายังมีรางวัลมาล่อ ล่อเพราะเหตุใด ล่อเพราะว่าสิ่งนั้นปฏิบัติแล้วมันจะได้ผลๆ ไร

ถ้าสินค้านั้นลดราคา นี่ถ้ามันเต็มจำนวน เต็มราคาของเขา อันนั้นเราก้เคยซื้อ เคยใช้ เคยสอยมาเหมือนกัน แต่เวลาเขาลดราคานี้มันแตกต่างแล้ว เห็นไหม เพราะเราต้องใช้เงินจำนวนน้อยกว่า แต่เราได้สินค้านั้นมา แต่คุณเขาสะสมเต็มของเขา ใครสะสมเต็มได้มากเท่าไร เขายังไปแลกสินค้าได้อีก

ฉะนั้น ในเมื่อสังคมที่เขาเชื่อถือกันแบบนั้น สังคมเขาเชื่อกันแบบนั้น ในการปฏิบัติ เห็นใหม่ นี่ธรรมดคำ ลดค่าเพราะอะไร เพราะมันเป็นความคิดแบบโลกๆ ใจ ถ้าโลก โลกเขาคิดกันได้อย่างนั้น เขาปฏิบัติกันได้อย่างนั้น เพราะสิ่งนั้นก็เพื่อจะให้เราเชื่อเขา ให้เราประพฤติปฏิบัติกับเขา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ นะ เวลาเขาสอนผิด เขาสอนไปตามวิชาการของเขา แต่ในเมื่อไม่สามารถชำระล้างกิเลสได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสธกับเจ้าลัทธิต่างๆ มาทั้งหมดนะ

ฉะนั้น เวลาเราเกิดมาพบพุทธศาสนา ศาสนานี้มีอยู่แล้ว เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษา ไปประพฤติปฏิบัติ ศาสนายังไม่มี เจ้าลัทธิต่างๆ เขาก็สอนของเขาไป เขาปฏิญาณตนของเขาว่าเป็นพระอรหันต์เหมือนกัน เขาก็เป็นศาสดาเหมือนกัน แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปปฏิบัติฝึกหัดไปกับเขาแล้วมันไม่มี มันไม่มีเพราะมันไม่มีอริยสัจ มันไม่มีสัจจะความจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสธมาทั้งหมด

ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยนี้ไว้ แล้วนี่ถึงพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านสิ้นกิเลสของท่านไป ท่านวางข้อวัตรปฏิบัติไว้ให้เป็นสัจจะความจริง ให้เราประพฤติปฏิบัติกัน นี่เวลาเราประพฤติปฏิบัติกัน สังคมกำลังปฏิบัติด้วยความพอใจของสังคม ปฏิบัติแบบโลก ปฏิบัติพอเป็นพิธี สิ่งทีปฏิบัติพอเป็นพิธี เขาบอกว่าเขาปฏิบัติแล้วเขาจะบรรลุธรรมได้ เขาปฏิบัติธรรมได้ เขาจะบรรลุธรรมได้ สิ่งที่ว่าเขาทำสะดวกสบายของเขา

นี่ถ้าศาสนาไม่มี สิ่งทีไม่มี เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษานี้มันไม่มี แต่ในปัจจุบันนี้ศาสนามันมี ถ้าศาสนามันมี มันมีทีไหนล่ะ? มันมีทีอริยสัจ นี่ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มันมีมรรค ๘ มันมีต่างๆ ทีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยนี้ไว้ เวลาเราปฏิบัติ เราไปลดกันเอง เราไปลดค่ากันเอง เราไปแจกไปแถมกันเอง ถ้าเราจะไปแจกไปแถม นี่ปฏิบัติธรรมด้วยการแจกการแถมมันจะเป็นความจริงขึ้นมาใหม่ล่ะ เพราะเราลดค่า

พอลดค่าขึ้นมา ในทางธุรกิจของเขา เขาลดขึ้นมา เขาลดราคาสินค้า เขาสะสมแต้ม เขามีการแจกต่างๆ นั้นของเขาต้องการขายสินค้าของเขา แต่สังขธรรม ธรรมะมันจะลดค่ากันได้ใหม่ล่ะ?

มันดค่าไม่ได้ ถ้ามันดค่ามันก็ไม่เป็นความจริงนะสิ ถ้ามันดค่านะ แต่เขาก็ลดกัน เขาลดกัน เพราะอะไร นี่ทั้งๆ ที่ศาสนามันมีนะ

แต่พวกเราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา นี่แสดงว่าเป็นคนที่มีบุญกุศล ในเมื่อเป็นคนที่มียุบุญกุศล ทำไมมันไม่มีสติปัญญา ถ้ามีสติปัญญา เราปฏิบัติขึ้นมา เราทำความจริงของเราขึ้นมา ถ้ามันมีคุณค่าตามความเป็นจริงมันถึงจะเป็นความจริง ถ้ามันไม่มีเหตุมีผลตามความเป็นจริง นี่มันเป็นสัญญาอารมณ์ เป็นการคาดเป็นการหมาย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้ในธรรมะ “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม”

ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม แต่ถ้าผู้ใดปฏิบัติธรรมด้วยการคาด การหมาย การด้น การเดา มันก็ได้รับผลอย่างนั้นแหละ ได้รับผลของการคาด การเดา การด้น แต่มันไม่เป็นความจริง นั้นเพราะธรรมะลดค่า สิ่งทีลดค่าขึ้นมานะ ทีนี้เวลาเราศึกษา ศึกษาทางโลกมันมีปรีดิ์กับปฏิบัติ เวลาศึกษาทางโลกขึ้นมา ศึกษาขึ้นมามันก็ลดค่าตัวมันเอง ลดค่าตัวเองเพราะเหตุใด ลดค่าเพราะเราเอากิเลสตัดหาความทะยานอยากไปศึกษาธรรม

คนเกิดมานี้เรามีวิชาถึงได้พาเกิด นี่ปฏิสนธิวิญญาณมันมีวิชา เพราะมันไม่รู้ตัวมันไม่รู้ตัวมัน มันถึงได้เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี้อาสวักขญาณทำลายอวิชา พอทำลายอวิชา จิตนี้เบิกบาน จิตนี้แจ่มแจ้ง นี่ธรรมชาตอันนี้มันสว่างไสว ธรรมชาตอันนี้มันวิมุตตสุข มันไม่มีอวิชา ถ้าไม่มีอวิชา นี่คือสัจธรรม คือสัจจะความจริง ถ้าสัจจะความจริง สัจจะความจริงมาจากความบริสุทธิ์ผุดผ่องในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยนี้ไว้

แต่เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ นี่เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เรามีอำนาจวาสนาเราถึงเกิดเป็นมนุษย์ การเกิดเป็นมนุษย์นี้เป็นอริยทรัพย์ อริยทรัพย์เพราะมีดวงจิตนี้มาปฏิสนธิเกิดเป็นมนุษย์ นี่เป็นอริยทรัพย์ อริยทรัพย์เพราะเหตุใด อริยทรัพย์เพราะเกิดมาเป็นมนุษย์มันมีโอกาศในการประพฤติปฏิบัติ แล้วเกิดมาพบพระพุทธศาสนานี้เป็นอริยทรัพย์

นี่เวลาเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่การเกิดเกิดจากอวิชา พอการเกิดจากอวิชา เรามีอวิชา เรามีกิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจของเรา เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ด้วยความที่ว่าเรา

ศึกษาธรรมเพื่อเป็นสมบัติของเรา พอศึกษามา นี่สมบัติของเรา แต่มันมีกิเลส มีต้นหาความทะยานอยาก นี่ใจมันลคค่าตรงนี้ไง

ถ้าลคค่า นี่เราได้ศัพท์มา เราศึกษาทางวิชาการมา เราขยายความได้ เราย่อความได้ เราทำทุกอย่างได้ แต่เราไม่รู้ข้อเท็จจริง เหมือนมดแดงเฝ้าพวงมะม่วง เพราะมดแดงมันเฝ้าพวงมะม่วง จากผลมะม่วง มันไต่วนรอบอยู่ผลมะม่วงนั้น การศึกษาของเราก็เหมือนกัน เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนมดแดงเฝ้าพวงมะม่วง เพราะเวลาศึกษาขึ้นมาศึกษาด้วยจิต ศึกษาด้วยสัญญา เห็นไหม สัญญา สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง นี่ศึกษาสิ่งนั้นมา แต่เวลาสิ่งที่ศึกษามันเป็นสัญญาอารมณ์ทั้งนั้น แล้วมะม่วงมันคืออะไรละ นี่มะม่วงมันคืออะไร? มะม่วงมันคือตัวจิต ตัวปฏิสนธิจิตใจ สิ่งที่มีความรู้ ความเห็นต่างๆ มันเป็นเปลือกทั้งนั้น มันไม่ชำระล้างกิเลสเลย เห็นไหม นี่ลคค่า ลคค่าไปครึ่งหนึ่งเลยนะ

สิ่งที่ลคค่า ลคค่าเพราะเรามีกิเลสต้นหาความทะยานอยาก เรามีอวิชาโดยจิตใต้สำนึก แต่ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามานี้มันเป็นปริยัติ ปริยัตินี้เขาศึกษามาเพื่อให้ปฏิบัติ เห็นไหม ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้วต้องประพฤติปฏิบัติ การประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ปฏิบัติเพื่อให้เป็นสมบัติของเรา

นี่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกจากราชวังมา เห็นไหม ละล้าละลัง ละล้าละลัง นะ ปัญจกคิย์อุฎฐากอยู่ ๖ ปี ธรรมะยังไม่มี นี่มันทุกข์ มันยาก มันเร่า มันร้อน จิตใจนี้มีแต่ความวิตกกังวล เวลาบรรลुธรรมขึ้นมา เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นี่เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุข แล้ววางธรรมวินัย ธรรมวินัย สิ่งที่ตั้งจะความจริง ตั้งจะความจริง เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้แจ้งโลกนอกและโลกใน

โลกนอก เห็นไหม โลกนี้เป็นอจินไตย อจินไตย ๔ พุทธวิสัย เรื่องฉาน เรื่องกรรม เรื่องโลก โลกนอก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนาคตังสญาณรู้ เห็นไหม กิ่งพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง แล้วเราเกิดยุคไหนล่ะ? เราเกิดยุคกิ่งพุทธกาล เราเกิดมา เราเกิดมามีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมา แล้ววางธรรมวินัยนี้ไว้ นี่เป็นสมบัติที่เราจะเอาสิ่งที่เป็นอริยทรัพย์เข้ามาสู่ใจเรา

ถ้าเราเกิดมา นี่โลกนอก แล้วโลกในล่ะ โลกในคือโลกทัศน์ โลกในคือกิเลสต้นหาความทะยานอยาก เวลาโลกในเป็นกิเลสต้นหาความทะยานอยาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

กำจัดด้วยอาสวัภยญาณ ทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหมดแล้ว แล้ววางธรรมๆ ก็วางธรรมเรื่องอาสวัภยญาณ เรื่องธรรม เรื่องอริยสัจ เรื่องสัจจะความจริงให้เราศึกษา

พอเราศึกษาขึ้นมา เห็นใหม่ นี่สิ่งที่มีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ แต่เรามีอวิชชา เรามีอวิชชา เรามีความไม่รู้ที่อยู่ เราศึกษามาขนาดไหนมันก็เป็นปริยัติ มันเป็นเรื่องขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันยังไม่เป็นธรรมของเรา ถ้าเราศึกษามาแล้ว นี่ปริยัติให้ปฏิบัติ เวลาเราปฏิบัติละ คนปฏิบัตินี้อยากนะ เวลาคนปฏิบัติมีกิเลสไหม? มี ถ้าคนปฏิบัติมีกิเลส สิ่งที่เป็นกิเลสมันลดค่า

ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปริยัตินี้รู้มาหมด ขยายความก็ได้ ย่อความก็ได้ ทำสิ่งใดก็ได้ เข้าใจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหมดเลย แต่ธรรมของตัวเองไม่มี ถ้าธรรมของตัวเองมี เราจะต้องทำความเข้าใจเข้ามา เพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติกปฏิบัติของท่านมา ท่านให้ทำความเข้าใจเข้ามา สิ่งที่จะทำความเข้าใจเข้ามา คนเราในเมื่อมีความเดือดร้อน จิตใจมันจะสงบไหม

คู่มือเวลาท่านจะฝึกพระขึ้นมานะ พระนี่ต้องไปเป็นปะขาวก่อน เวลาเป็นปะขาวก่อน นี่ฝึกหัด ฝึกจริต ฝึกนิสสัย ถ้าฝึกหัด ฝึกจริต ฝึกนิสสัยขึ้นมา ถ้าฝึกหัดมาจนมีข้อวัตรปฏิบัติ ฝึกหัดมาจนการเหยียด การคู่ การย่าง การต่างๆ ให้มีสติ ถ้ามีสติขึ้นมา แล้วถ้าผู้ที่มีสติพร้อมจากสติสัมปชัญญะ แล้วมากำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธ มันจะเข้ามาสู่ความสงบได้ง่ายขึ้นใหม่

ถ้าคนเรามันหยาบ คนเราใช้ชีวิตปกติ คนเราทุกคนนี้อวิชชาแล้วแต่ธาตุ จริตนิสสัย ถ้าจริตนิสสัยของคน ความรู้สึกรู้สีกคิดของคนมันแตกต่างกัน ถ้าความรู้สึกรู้สีกคิดของคนแตกต่างกัน สิ่งที่มีมันจะเข้ามาสู่ความสงบ นี่ใจมันก็ไปลดค่าของธรรมไป ลดค่าของธรรมเพราะต้องการทำตามความประสงค์ของตน ถ้าทำตามความประสงค์ของตน มันถูกใจใจ แต่ไม่ถูกธรรม มันถูกใจ ถ้ากิเลสมันหนามันก็ว่าทำตามความพอใจของมัน

แต่เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านวางข้อวัตรไว้ให้ฝึกหัด การฝึกหัดอย่างนั้นก็คือการฝึกหัดจิตนี้แหละ การฝึกหัดจิตเพราะจิตมันอยู่กับเรา นี่เราคิด จิตมันก็คิด เราทำ จิตมันก็ทำ ถ้าเราสงบ เราอยู่ในข้อวัตรปฏิบัติ จิตมันก็ได้รับการควบคุมดูแล ถ้าจิตมันได้รับการควบคุมดูแล เห็นไหม เรามีสำนึก เรามีความสำนึกว่าเราอยากจะชำระล้างกิเลส เราอยากจะต่อสู้กับกิเลส เราอยากจะมีธรรมมาูช เราอยากมีสัจธรรม ถ้าเรามีความอยากอย่างนั้นเราก็ฝึกหัดมา ฝึกหัดมา ถ้ามัน

มีความฝึกหัดมาจนเป็นจริตเป็นนิสัย ให้มีข้อวัตรปฏิบัติ ให้ได้นิสัย พอได้นิสัยขึ้นมา สิ่งนี้หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านฝึกหัดอย่างนั้น

พอฝึกหัดอย่างนั้นท่านบอกว่าให้ทำความสงบของใจเข้ามา ดำรงชีวิตอยู่ที่นี่ กำหนดพุทโธ พุทโธให้จิตสงบเข้ามา ถ้าจิตมันสงบระงับได้ ถ้าจิตมันสงบระงับได้มันก็จะเห็นสัจจะ ถ้าจิตสงบได้มันก็มีเครื่องยืนยันใจ มันเป็นปัจจัยตั้งใจ ถ้าจิตใจมันมีหลักมีเกณฑ์ แล้วออกฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าออกฝึกหัดใช้ปัญญา

“ทำไมจะต้องใช้ปัญญาอีกล่ะ ในเมื่อเราศึกษาข้อวัตรปฏิบัติมันก็เป็นปัญญาแล้ว ในเมื่อเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา มันก็เป็นปัญญาทั้งนั้นแหละ”

นี่ใจมันเป็นสัญญา สัญญาเพราะอะไร เพราะเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัญญาอย่างนี้มันเป็นปัญญาแบบมดแดงเฝ้าพวงมะม่วง มันไม่ใช่มนุษย์เฝ้า มนุษย์เห็นไหม สวนมะม่วงเป็นของเรา เราอยากกินอยากใช้เราก็เด็ด เราก็เอามะม่วงมากินมาใช้ กินก็ได้ เอาไปซื้อขายก็ได้ เพราะมันเป็นสมบัติของเราไง แต่มดแดงมันไม่มีสิทธิ์ ไม่ใช่ของเขา เขาคิดของเขาเองว่าเป็นของเขา แต่มันไม่ใช่ของเขา

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา มันเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันไม่ใช่ของเรา แล้วถ้าจะเป็นของเราล่ะ ถ้าจะเป็นของเราเห็นไหม เพราะเรามีกิเลส เพราะเรามีอวิชชา เพราะเรามีความไม่รู้ มันถึงลดค่าลง ลดค่าความเป็นจริงอันนั้นลงครึ่งหนึ่งว่าเป็นความประสงค์ของตน เป็นความถูกต้องของตน เป็นความรู้ความเห็นของตน ฉะนั้น สิ่งนี้ไม่ใช่สมบัติของเรา

คนเรานะ ถ้าเราไม่มั่นใจตัวเราเอง เรามีแต่ความวิตกกังวลในใจของเราเอง เราทำสิ่งใดมันจะประสบความสำเร็จหรือไม่ แต่ถ้าเรามีความมั่นใจตัวเราเองนะ ใจ เราเป็นปุถุชน เราเป็นคนหนา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราเกิดมาทางโลก ถ้าเราเกิดมาทางโลก แต่เราอยากจะทำประพฤติกปฏิบัติ ถ้าเราอยากจะทำประพฤติกเห็นไหม นี่เรามีข้อวัตรของเรา เรามีข้อวัตรของเราเพื่อไม่ให้จิตใจมันแต่ล่ายไปตามอำนาจของมัน ถ้าจิตใจของเราเนะ เราปล่อย เราไม่มีสิ่งใดไปควบคุม เขาก็ไปตามกำลังของเขานั้นแหละ

แต่ถ้าเราควบคุม เห็นใหม่ เวลาพระเราบวชมาเรายังถือธุดงค์วัตรอีก บวชมานี้บวชเป็นพระ บวชเป็นพระมันก็ไม่ได้ตั้งใจอยู่แล้ว ทำไมจะต้องมานั้นหนเดียว ทำไมต้องมาอาสนะเดียว ทำไมต้องถือผ้า ๓ ผืน...เพราะขัดเกลากิเลสใจ นี่ธุดงค์วัตรเป็นเครื่องขัดเกลากิเลส ธุดงค์วัตรมันไม่สามารถชำระกิเลสได้หรอก มันเป็นข้อวัตรปฏิบัติ ธุดงค์วัตร ๑๓ มันเป็นเครื่องดำเนิน เป็นข้อวัตรที่เราจะเข้าไปให้จิตใจมันมีขอบเขตของมัน

ถ้ามีขอบเขตของมัน นี่เราก็คูแฉใจของเรา ถ้าเรากูแฉใจของเรา นี่คูแฉใจของเรา ถ้าใจของเรา เราตั้งสติกำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธให้กิเลสมันสงบตัวลง ถ้ากิเลสมันสงบตัวลงเราจะมีคุณค่าขึ้นมา

จากธรรมะลคค่า มันด้อยค่า ลคค่าไปครึ่งหนึ่งจากกิเลสค้นหาความทะยานอยากของเรา ด้วยอำนาจวาสนาที่เราเกิดเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัญจวัคคีย์เกิดมา เห็นใหม่ ด้วยความเป็นพระโพธิสัตว์ด้วย เกิดมาด้วยคนที่มีอำนาจวาสนาบารมีมหาศาล แต่ไม่มีสังฆธรรม ธรรมะยังไม่มีใครค้นคว้ามาให้เป็นธรรมวินัย ให้เป็นผู้ชี้ทาง ให้เป็นผู้ที่ก้าวเดิน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับปัญจวัคคีย์หรือค้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนหรือค้น แต่ปัญจวัคคีย์เป็นผู้ที่อุปัฏฐาก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา สังฆธรรมมันมีอยู่แล้ว ไปเทศน์ ชัมมจักกฯ ให้ปัญจวัคคีย์ได้เป็นพระโสดาบัน แล้วเทศน์ซ้ำจนเป็นพระโสดาบันทั้งหมด แล้วเทศน์ อนัตตลักขณสูตรจนเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา สิ่งที่เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา นี่ใจความประพฤติปฏิบัติมันเป็นการประพฤติปฏิบัติในหัวใจ เห็นใหม่ นี่วิถีแห่งจิต

ถ้าวิถีแห่งจิต ความรู้สึกนึกคิดมันเป็นสัญญาอารมณ์ทั้งนั้นแหละ ความรู้สึกนึกคิดในใจ เห็นใหม่ จิตมันทำงานของมัน ฉะนั้น ในปัจจุบันนี้ เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติของเราเราก็ต้องใช้วิถีแห่งจิต ใช้ศีล สมาธิ ปัญญาจากภายในของเราชำระล้างกิเลสของเรา

การศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ศึกษาไว้เป็นวิชาการ เป็นเครื่องหมายเครื่องดำเนิน แล้วเราปฏิบัติของเรา เราทำใจของเราให้สงบเข้ามา แต่เพราะมีกิเลส ค้นหาความทะยานอยาก การปฏิบัติของเราเลยลุ่มๆ ดอนๆ ขาดตกบกพร่อง ขาดตกบกพร่อง นี่มันลคค่าไปครึ่งหนึ่ง

เราพยายามทำของเรา เราจะเพิ่มค่าให้เต็มจำนวน ให้ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเต็มบาท เต็มจำนวนนั้น ถ้าเต็มบาท เต็มจำนวนนั้น นี่ศีล ศีลก็ให้เป็นข้อวัตรปฏิบัติ ศีลก็ให้มันสะอาดบริสุทธิ์ ถ้าเราทำสมาธิของเราขึ้นมา ทำสมาธิ เห็นใหม่ เพราะมีศีล เวลาเป็นสมาธิ ขึ้นมามันก็เป็นสัมมาสมาธิ

ถ้าศีล มันทุศีล ศีลที่มันไม่เป็นความปกติ เวลาทำสมาธิได้ไหม? คนที่มีจิตเข้มแข็งเขาทำสมาธิของเขาได้ คุณดูเทวทัตติ เทวทัตเขาทำฌานสมาบัติของเขา เวลาเขาทำฌานสมาบัติ เขาเหาะเหินเดินฟ้าได้ นี่เหาะเหินเดินฟ้าเพราะเหตุใด เหาะเหินเดินฟ้าเพราะจิตมันมีกำลังไง สมาบัติทำให้จิตมีกำลัง เขาเหาะเหินเดินฟ้า เขาแปลงร่างต่างๆ ของเขาได้ สิ่งนั้นเพราะว่ามีความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดแบบนั้น เพราะมีความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดอยากจะปกครองสงฆ์ อยากจะต่างๆ มันออกไปเป็นมิจฉาสมาธิ

แต่ถ้ามันเป็นสัมมาละ สัมมาเพราะมันมีศีล ศีลมันคืออะไร? ศีล เห็นใหม่ ศีล ๒๒๗ ของเรา ถ้ามีศีล มีการควบคุม ถ้ามีศีล เกิดสมาธิก็เป็นสัมมาสมาธิ ถ้าเกิดสัมมาสมาธิ ถ้าเกิดปัญญาขึ้นมา นี่สัมมาสมาธิที่มันสะอาดบริสุทธิ์ เกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญาอย่างนี้มันจะชำระล้างกิเลส

ทำไมต้องเกิดปัญญาขึ้นมาด้วยล่ะ?

เพราะปัญญาอย่างนั้นเป็นปัญญาของจิตดวงนั้น มันไม่ใช่ปัญญาของมดแดงเฝ้าพวงมะม่วง มันเป็นปัญญาของเจ้าของสวนมะม่วงไง เจ้าของสวนมะม่วงคือวิถีแห่งจิต คือจิตที่มันเกิดขึ้นมา จิตที่มันมีความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดอยู่ในหัวใจ จิตที่มีกิเลสต้นหาความทะยานอยากครอบงำมันอยู่นะ ถ้าจิตมันสงบเข้ามาแล้ว เพราะกิเลสมันสงบตัวลง พอกิเลสสงบตัวลง เวลาฝึกหัดใช้ปัญญา คุณสิในปัจจุบันนี้ทารกเกิดมาเขาต้องฝึกหัดให้ทารกได้มีการศึกษา เวลาที่มีการศึกษา เห็นใหม่ นี้อนุบาลก็ฝึกหัดการอ่าน การเขียน ฝึกหัดมา เห็นใหม่ ฝึกหัดมาเพื่อเป็นพื้นฐานให้มีการศึกษาทางโลกเพื่อเป็นวิชาชีพ

จิตมันเกิดมาในวิภังขาร มันเกิดมาด้วยอำนาจของอวิชชาความไม่รู้ที่มันครอบงำอยู่ เห็นใหม่ มันครอบงำอยู่ ทั่วๆ ที่มันมีบุญกุศล จิตที่มีบุญกุศล เวลาประพฤติปฏิบัติไปเป็นขีปปาปัญญา จะปฏิบัติได้ง่ายรู้ง่าย ถ้าจิตที่มีบุญกุศลขึ้นมาเกิดด้วยอำนาจของบุญ ปฏิภาณไหวพริบที่จะมีเชาวน์ปัญญา

จิตที่มันเกิดด้วยอกุศล จิตที่เกิดด้วยความทุกข์ความยาก เกิดมาด้วยบาปอกุศล จิตใจจะหายาบช้า จิตใจจะฝืน จิตใจจะทำให้จิตใจนี้มีแต่ความตกต่ำ เห็นไหม นี่เวลาบุญพาทเกิด บาปพาทเกิด จิตดวงนั้นแหละ จิตดวงนั้นเดี๋ยวเกิดดีเกิดร้าย นี่จิตดวงนั้นแหละ แล้วในปัจจุบันนี้เวลาจิตมันเกิด มามันมีอำนาจวาสนาของจิตดวงนั้น ถ้าไม่มีอำนาจวาสนาของจิตดวงนั้น เราจะไม่ศึกษา ไม่ค้นคว้า ไม่พยายามประพฤติปฏิบัติ เพราะในการประพฤติปฏิบัติเป็นการขัดเกลาใจ

เวลาเรื่องของกิเลสนะ เวลากิเลสนี้ ธรรมะให้ได้ค่า อ่างธรรมะ บอกว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ แต่เวลาประพฤติปฏิบัติแต่ละครั้งแต่ละคราวนี้เอารัดเอาเปรียบ เอารัดเอาเปรียบธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอาแต่ความพอใจของตัวเอง จะทำอะไรเพื่อให้มันเป็นมรรคเป็นผลขึ้นมาด้วยความพอใจของตัวเอง นี่มันลดค่า ลดค่าของธรรมไปครึ่งหนึ่ง ลดค่าของธรรมไปโดยให้กิเลสตัดหาความทะยานอยากเอาสิ่งนี้ไปอ้างอิง

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเวลาประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติเอาแต่ตามใจตัวเอง ลดค่าของธรรม แล้วมันจะเป็นสัจจะความจริงขึ้นมาไหม แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เราจะทำตามความเป็นจริงของเรา ถ้าเราทำตามความเป็นจริงของเรา นี่มันลดค่าในตัวมันเองอยู่แล้ว ลดค่าในตัวมันเองเพราะมันเป็นความไม่รู้ อวิชชาคือความไม่รู้ ใจรู้แบบไม่รู้ รู้แบบลุ่มๆ คลำๆ

ฉะนั้น ถ้าเราจะทำความจริงของเรา เราต้องมีสติปัญญาของเรา เรามีสติปัญญาขึ้นมาเมื่อฝึกหัดจิตดวงนี้ ฝึกหัดจิตดวงนี้ให้มันมีกำลังขึ้นมา เหมือนเด็กทารก เหมือนกับเด็กอนุบาล พ่อแม่ต้องให้มีการศึกษา พ่อแม่ต้องพาไปฝึกหัด พ่อแม่ต้องฝึกหัดอ่านออกเขียนได้ ทำขึ้นมาเพื่อจะเป็นการศึกษา เห็นไหม จิต ถ้ามันมีปฏิภาณมีไหวพริบของเรา ถ้ามีการศึกษา มีการทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันเข้าไปสู่ตัวของจิต มันฝึกหัดใช้ปัญญาๆ ฝึกหัดใช้ปัญญาเรื่องอะไร? ฝึกหัดใช้ปัญญาด้วยภาวนามยปัญญา

ถ้าการฝึกหัด ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นกับจิตนี้มันจะเข้ามาชำระล้างกิเลสที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอัสวักขยญาณ นี้วิธีแห่งจิต เพราะวิธีแห่งจิต นี้มรรคญาณมันเกิดจากจิต คุณธรรมจกๆ จิตที่มันหมุน ปัญญาที่มันหมุน หมุนเพราะเหตุใด หมุนเพราะมันมีสัมมาสมาธิ หมุนเพราะวิธีแห่งจิตมันย้อนกลับเข้ามา ทวนกระแสกลับมา ทวนกระแสกลับมาเพื่อชำระล้างกิเลส ชำระอวิชชาในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงวางธรรมวินัยนี้ไว้

แล้วเราไปศึกษากัน ศึกษาโดยความลค่าของมัน ศึกษาด้วยความเข้าใจของเรา ศึกษาด้วยกิเลสก็อ้างอิง เห็นใหม่ ลค่าของธรรม ลค่าของธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ในความเป็นจริงของเรามันไม่มีใจ เพราะอะไร เพราะกิเลสมันต่อต้าน กิเลสมันทำลาย ทำลายโอกาสของเรา ทั้งๆ ที่เป็นนักปฏิบัติ ทั้งๆ ที่เราจะประพฤติปฏิบัติอยู่นี้ แต่กิเลสมันก็ทำลายโอกาสของเรา

แต่เพราะเราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เกิดมาร่วมยุคร่วมสมัยของคัมภีร์หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านวางธรรมวินัยของท่าน ท่านประพฤติปฏิบัติของท่านด้วยประสบการณ์ของท่าน เห็นถูกเห็นผิดของท่าน ท่านคอยชี้แนะๆ ส่งต่อกันมาจากครูบาอาจารย์เป็นรุ่นๆ ต่อมา เห็นใหม่ ถ้ามีความจริงอยู่ ความจริงก็คือความจริง วิถีแห่งจิตเวลามันออก มันแสวงอารมณ์เข้าไป โดยภวาสวะ โดยภพ โดยจิต แล้วเวลามันเคลื่อนออกไปมันเคลื่อนออกไปอย่างไร

ถ้าจิตของเราไม่สงบ “จิตเห็นอาการของจิต” ถ้าจิตมันไม่สงบมันจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริงอย่างไร สิ่งที่เราดูเราเห็นโดยสัญญาอารมณ์มันก็เป็นมดแดง ทั้งนั้นแหละ มันเป็นปัญญาของมดแดง มันเป็นปัญญาของกิเลส มันเป็นปัญญาของการลค่า มันไม่เป็นปัญญาความเป็นจริง เพราะเราไม่มีสติปัญญาตามความเป็นจริงตามสมควรของมัน

ตามสมควรนะ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ ถ้าใครมีสมาธิที่มันคงแข็งแรง ถ้ามีสมาธิที่มันคงแข็งแรง แล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ฝึกหัดใช้ปัญญาคือภาวนามยปัญญา ใครฝึกหัดใช้ภาวนามยปัญญามันทำให้จิตดวงนั้นเข้มแข็งขึ้นมา จิตดวงนั้นเข้มแข็งขึ้นมามันจะย้อนกลับมาทำลายอวิชชา ทำลายความไม่รู้ในหัวใจของจิตดวงนั้น ถ้าทำลายความไม่รู้ในหัวใจของจิตดวงนั้นนี้ ใจสิ่งที่ทำ นี้คุณค่าของมันเกิดตรงนี้

พ่อแม่ยังกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงลูกมาด้วยความรักความทะนุถนอม ครูบาอาจารย์ของท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จิตใจของท่านสัมผัสลูกลูกหลานมาขนาดไหน ความทุกข์ความยากในการประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ คุณสีหน้าที่การงานของเรา เราทำสิ่งใด ถ้าเจ้านายเห็นผลงานของเรา เจ้านายเขายอมรับผลงานของเรา เราก็ยังมีความปลื้มใจ แต่ในการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าจิตใจของเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันมีคุณธรรมขึ้นมาในหัวใจ ถ้าศีลธรรมอันนี้มันไม่เกิดขึ้นมา

สิ่งที่ศีลธรรม ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ในเมื่อใครจะชำระล้างกิเลส ใครจะทำการใดมันต้องเข้าสู่อริยสัจอันนี้ ถ้าทุกข์ควรกำหนด ทุกข์มันอยู่ไหน ทุกข์ควรกำหนด นี้มันเป็นอาการของ

ทุกข์ มันเป็นวิบากทั้งนั้นแหละ ชีวิตลุ่มๆ ดอนๆ มันทุกข์ มันยากอยู่นี้มันเป็นวิบากของกรรม ถ้ามันเป็นวิบากของกรรม นี่มันเป็นผลของทุกข์

มันเป็นผลของทุกข์ ทุกข์ควรกำหนด ทุกข์ควรกำหนดนะ คุณติสัมมาสมาธิ นี่จิตเดิมแท้ที่ส่องใส ถ้ามันส่องใส มันเศร้าหมองของมัน นี่มันทุกข์ไหม? นี่มันเริ่มทุกข์ตั้งแต่ตรงนี้ มันเริ่มทุกข์เพราะมีตัวตน ถ้ามันเริ่มทุกข์ เพราะมี ถึงมีทุกข์ ถ้ามันไม่มีมันจะทุกข์ไหม เพราะมันมีของมันใช่ไหม แต่เวลามันคิด มันเสวยอารมณ์ออกไปแล้วเราก็ก็นิ่งไปติดกั๊งวลกับวิบากกรรม

วิบากกรรม แล้วบอกว่าเข้าใจวิบากกรรม อ้อ! มันเป็นเช่นนี้เอง มันเป็นเช่นนี้เอง ก็บอกมันไม่มีกิเลส เพราะมันเป็นเช่นนี้เองมันก็จบใช่ไหม นั่นละมันเป็นเช่นนี้เอง พอเป็นเช่นนี้เองแล้วทำอย่างไรต่อละ นี่ไงมันเป็นวิบากกรรม มันไม่ใช่ทุกข์ ถ้ามันเป็นทุกข์ ถ้าจิตมันสงบ เห็นไหม จิตเห็นอาการของจิต ถ้าจิตไม่สงบมันจะเห็นอาการของมันได้อย่างไร

คุณติ คุณมือเรา เราใส่ถุงมือ ถุงมือมันอยู่กับมือเรานั้นก็เป็นอันเดียวกันใช่ไหม ถอดถุงมือออก ถุงมือเป็นเราหรือเปล่า? ถุงมือไม่ใช่มือ มือคือมือ แต่เขาใส่ถุงมือทำงาน เขาถอดถุงมือออก เขาก็รู้ว่าถุงมือกับมือมันแยกออกจากกัน จิต ตัวจิตก็คือตัวมือ ตัวจิตก็คือตัวของมัน ถุงมือ ถุงมือก็คืออาการของมัน ถ้าอาการของมันนะ แต่เราไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น จิตเราไม่เคยสงบ เราจะรู้ว่าอะไรเป็นถุงมือ อะไรเป็นมือ นี่มันก็รู้ว่าเป็นอันเดียวกันไปหมดนะ

ถ้ารู้ว่าเป็นอันเดียวกันไปหมด นี่มันลดค่า ลดค่าเพราะยังปฏิบัติไม่ได้ แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันจะเต็มบาทเต็มเต็ง คำว่า “เต็มบาทเต็มเต็ง” ธรรมก็คือธรรม ความจริงก็คือความจริง แต่ความจริงที่มันยังไม่มีขึ้นมามันเป็นความจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ไม่เป็นความจริงของเรา เห็นไหม นี่ธรรมะลดค่าตรงนี้ ธรรมะมันลดค่า

เพราะมันเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่สมบุรณ์ เต็มบาทเต็มเต็ง ธรรมะไม่มีการเสื่อม ธรรมะไม่มีการเปลี่ยนแปลง สัจจะอันนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลง พระศรีอริยเมตไตรย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนาคตวงศ์ก็จะมาตรัสรู้ด้วยอริยสัจอันเดียวกัน อริยสัจจะความจริงมันเป็นแบบนี้ แต่ในเมื่อมันเป็นแบบนี้ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาแล้ววางไว้

มันเป็นสิ่งที่ว่าของเรามีอยู่ สัจจะมีอยู่ ทำไมเราเข้าหาไม่ได้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอัญญาโกณฑัญญะที่แสวงหากันอยู่นั้น สัจจะมีมันยังไม่มี สัจจะมี นี่ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม มีอยู่ แต่คนหรืออื่นไม่มี คนบอกถึงวิธีการเรื่องอริยสัจไม่มี นี่ท่านยังแสวงหาของท่านมาแล้วเราเป็นชาวพุทธกันแท้ๆ เราไปลดค่าเองด้วยกิเลสค้นหาความทะยานอยาก ด้วยความพอใจของเรา ปฏิบัติก็ปฏิบัติด้วยความพอใจ มรรคผลขึ้นมาด้วยความพอใจ ถ้ามันไม่พอใจของตัวไม่ใช่มรรคไม่ใช่ผล

แต่ถ้ามันปฏิบัติขึ้นมาถ้าเป็นความจริงละ ความจริงนี่ปัจจัยตั้ง สันติภูมิกิ เราทุกข์เรายากกันทั้งนั้นแหละ ถ้าเราทำธุรกิจการค้าขึ้นมา เรามีเงินมีทองขึ้นมาก็เป็นของเราใช้ใหม่ ถ้าเราทำด้วยความสุจริต ความยุติธรรม ถ้าเราได้มามันเป็นบุญกุศล เป็นการกระทำของเราทั้งนั้นแหละ นี่เวลาประพาศปฏิบัติขึ้นมาละ ถ้าสมาธิก็คือสมาธิของเราสิ ในพระไตรปิฎกมันก็ชื่อสมาธิทั้งนั้น ปัญญาที่เป็นปัญญา สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา ปัญญา ๓ ระดับ ปัญญาของโลก เห็นใหม่ สุตมยปัญญา จินตนาการกัน ปฏิบัติกัน จินตมยปัญญาชำระกิเลสไม่ได้ แล้วภวานามยปัญญา เราไม่ฝึกฝืนใจของเรา มันจะเติบโตขึ้นมาได้อย่างไร

ถ้ามันจะเติบโตขึ้นมา เห็นใหม่ นี่เราไม่ลดค่ามัน ไม่ลดค่าด้วยกิเลสของเรา กิเลสของเราจะไปลดค่าของธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง แต่เราปฏิบัติไปเราก็ไม่ได้ลดค่า เราก็ไม่ได้เพิ่มค่า แต่เราทำความเป็นจริงของเราขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา อ้อ! ถ้าสงบอย่างนี้ถึงเข้าใจ เข้าใจคำว่าสงบของครูบาอาจารย์ของเรา

ชื่อเราก็เรียนกันมา เราก็เป็นมดแดงมาทั้งนั้นแหละ เราก็ไต่พวงมะม่วง เราก็ไต่หัวใจของเรา ความรู้ความเห็นของเราครอบคลุมใจของเรา ไม่เห็นตัวใจสักทีหนึ่ง แต่เวลากำหนดพุทโธ พุทโธ ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา พอมันสงบเข้ามา อืม! จากที่มดแดงมันไต่ผลมะม่วง จากมะม่วง มันรู้ตัวมันเอง มดแดงไม่เกี่ยวแล้ว มดแดงส่วนมดแดง มดแดงเป็นถุงมือ มะม่วงคือมือ ถ้าจิตมันรู้ตัวของมันนะ มันซาบซึ้ง

“สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี”

แม้แต่เป็นสัมมาสมาธิมันก็ซาบซึ้ง ซาบซึ้งเพราะเหตุใด ซาบซึ้งเพราะว่าตัวนี้คือตัวเกิด ภวาสวะ ตัวจิตนี้เป็นตัวเกิด ตัวพลังงานนี้คือตัวเกิด เวลามันเกิดในไข่ เกิดในครรภ์ เกิดในน้ำคร่ำ เกิดในโอปปาติกะ มันเกิดอย่างไร? มันเกิดโดยกรรม มันเป็นวิบากกรรม แต่เวลาจิตมันสงบเข้ามา

นี่มันเป็นตัวมันเอง ถ้าใครมีอำนาจวาสนา พอตัวมันเอง จิตสงบ ถ้าสงบลึกขึ้นไปมันสามารถจะรู้
ชาติกำหนดของจิตดวงนี้ ระลึกอดีตชาติได้เลย

ถ้าระลึกอดีตชาติได้ เห็นไหม คุณิบุพเพนิวาสานุสติญาณ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าระลึกถึงโคนต้นหว้า แล้วกำหนดลมหายใจเข้า ลมหายใจออก จิตสงบเข้ามาระลึกถึงตั้งแต่
เป็นพระเวสสันดรออกไป ถ้าสิ่งที่เป็นพระเวสสันดรออกไป สิ่งนี้ไม่ใช่ เพราะสิ่งนี้เป็นอดีต นี่
อดีตคือบุพเพนิวาสานุสติญาณ อดีตคือเข้าไปสู่จิตดวงนี้ จิตดวงนี้มันมีข้อมูลของมัน เพราะมันเคย
เกิดเคยตายมามากน้อยขนาดไหน ทำบุญกุศลมากน้อยขนาดไหนมันก็จับสู่จิตดวงนี้

ถ้าจับสู่จิตดวงนี้ นี่จิตดวงนี้มันก็ย้อนกลับไปเห็นอดีตชาติของตัวเองทั้งหมดเลย ถ้า
อดีตชาติ ความรู้อดีตชาติมันชำระกิเลสไม่ได้ คำว่า “อดีตชาติ” เห็นไหม จิตเราสงบแล้วเรา
สามารถรู้อดีตชาติได้เลยถ้ามีอำนาจวาสนา แต่ถ้าไม่มีอำนาจวาสนามันก็สงบเฉยๆ ถ้ามีอำนาจ
วาสนามากน้อยเท่าไร มันก็ได้ที่ชาติแล้วแต่จิตดวงนั้นที่เป็นไปได้

สิ่งที่เป็นไปได้ เห็นไหม นี่ถ้าใครเชื่อ ใครกลุ่ม ใครหลงมันก็ลดค่าไป ลดค่าธรรมขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เป็นแค่ฤทธิชีไพร ทำจิตให้สงบได้ จิตสงบได้แล้วเราก็รู้ข้อมูลของ
จิต ก็เท่านั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เชื่อสิ่งนั้น ย้อนดึงจิตกลับมา เวลาย้อนจิตกลับมา
ทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งขึ้น ลึกซึ้งขึ้นนี่จุตูปปาตญาณ ถ้าจิตนี้มันยังไม่ได้ชำระล้างอวิชชา ชำระล้าง
ความไปลดค่าธรรมอันนั้นมันก็ยังต้องเกิดอยู่ มันมีแรงขับของมัน มันมีอวิชชาความไม่รู้ตัวของ
มัน เห็นไหม ทั้งๆ ที่ว่ามีบุญกุศล บุญกุศลนี้เป็นอามิส อามิสนี้เป็นผลขับเคลื่อนเวียนไปในวัฏสงสาร

แต่ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติ เราจะถอนมันขึ้นมา นี่สิ่งที่เรารู้ จิตดวงใดไปเกิดที่ไหน จิต
ตัวเองไปเกิดอย่างไร นี่จุตูปปาตญาณ เพราะอนาคตที่มันต้องเป็นไป สิ่งที่เป็นไป องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าให้ย้อนกลับมาที่เป็นปัจจุบันนี้ ดึงจิตกลับมาที่ปัจจุบันนี้ เห็นไหม เวลาจิต
กลับมาที่ปัจจุบันนี้ อาสวกขญาณทำลายกันในปัจจุบันนั้น

ฉะนั้น เวลาทำลายปัจจุบันนั้น นี่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาด้วยอาสวกขญาณ ญาณที่เป็น
ธรรมจักร ญาณที่เป็นมรรค ๘ คำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ขณะที่เป็นบุพเพนิวาสานุสติญาณนี้
เป็นงานเหมือนกัน แต่ไม่ชอบ ไม่ชอบเพราะมันเป็นอดีต จุตูปปาตญาณมันก็ไม่ชอบ แต่ถ้ามัน
ชอบ มันชอบในปัจจุบัน ปัจจุบันอย่างไร

เวลาเป็นปัจจุบันขึ้นมา อาสวักขยญาณทำลายอวิชชา จนพญามารเศร้าสร้อยลงเลยนะ พญามารที่เข้าโลก เวลาเข้าโลกเขาต้องการครองโลกกัน แต่เวลาพญามารมันครองโลกนี้ไม่ต้องบอกใครเลย มันครองอยู่บนหัวใจของสัตว์โลก สิ่งที่เป็นหัวใจของสัตว์โลกอยู่ที่อำนาจติของพญามาร แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำลายเรือนยอดของพญามาร หักเรือนยอดของมัน พญามารคอดกเลย นี่ธรรมะเต็มบาทเต็มเต็ง

ถ้าธรรมะเต็มบาทเต็มเต็งอย่างนั้น เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าจิตใจเราสงบเข้ามา จิตใจเราสงบเข้ามา เห็นไหม ถ้าสงบเข้ามา ถ้ามันละเอียดลึกซึ้งขนาดที่รู้อะไรก็ได้ รู้อะไรได้นี่ก็เป็นการส่งไปอดีตอนาคต ทำความสงบของใจขึ้นมาเพื่อฝึกหัด เห็นไหม ฝึกหัดใจดวงนี้ให้มีความสมบูรณ์ ให้มีความรอบคอบ ถ้ามีความสมบูรณ์รอบคอบ นี้มีความสงบนี้ เวลาจิตสงบเข้ามา ก็เป็นบุญกุศล เป็นสิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติมาแล้วได้ผล มันเป็นการกระทำของเรา

สัมมาสมาธิ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ถ้าสุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี มีสติ มีสัมปชัญญะ มีสติสัมปชัญญะรักษาใจของเรา ถ้ามันคายออกมาเราก็กำหนดพุทโธหรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิให้เข้าไปสู่ความสงบบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า เห็นไหม ถ้าเป็นเอกัคคตารมณ์ จิตตั้งมั่น ถ้าไม่เป็นเอกัคคตารมณ์ จิตหวั่นไหว จิตคลอนแคลน จิตไม่มีกำลัง ถ้าจิตไม่มีกำลัง รู้เห็นสิ่งใดก็รู้เห็นเหมือนกัน รู้เห็นนะ

ในเมื่อมะม่วง เวลาเจ้าของสวนกับสัตว์ที่มันเข้ามาลักผลผลิตของเรา ใครเป็นเจ้าของตัวจริง เจ้าของมะม่วง เจ้าของสวนนั้นเขาถึงจะเป็นเจ้าของสวนนั้น คนที่เขามาลักของในสวนนั้นเขาไม่มีสิทธิ แต่เขาลักของเขาด้วยความที่เขาอยากได้ผลประโยชน์อันนั้น จิตสงบ เราเป็นจิตของเราเอง ถ้าเราพิจารณาด้วยพุทโธ พุทโธ ปัญญาอบรมสมาธิของเรา จิตสงบเข้ามา เรามีสติสัมปชัญญะ เราเป็นเจ้าของสวน เราจะเป็นเจ้าของพวงมะม่วงนั้น เราเป็นเจ้าของผลผลิตนั้น เวลากิเลสมันแย่งไป มันออกรู้อะไรต่างๆ ตามกำลังของมัน ออกรู้อะไรที่มันพาไป นั่นมันคือขโมย ขโมยมันพยายามจะเอาจิตนี้ ลักผลประโยชน์จากจิตดวงนี้ออกไป

ในเมื่อเราทำความสงบของใจเข้ามา ใครเป็นคนทำ? ก็เจ้าของสวนเขาเป็นคนขุด คนทำคนปลูก คนดูแลรักษา จนผลมะม่วงนั้นมันมีผลออกมา สิ่งที่มีผลออกมานะ เรากำหนดพุทโธ พุทโธ จนจิตมันสงบเข้ามา แล้วพอเวลาจิตสงบเข้ามา ให้ขโมยเข้ามาลักถึงผลประโยชน์นั้นไป ถ้าจิตมันไม่มีเจ้าของสวน มันก็ไม่มีสวน มันก็ไม่มีต้น มันก็ไม่มีผล ถ้าไม่มีจิตที่ระลึกรู้พุทโธ ไม่มีจิตที่

ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าไม่มีจิต ไม่มีสติปัญญาที่ทำ จิตมันจะสงบเข้ามาได้ไหม? จิตมันก็สงบเข้ามาไม่ได้ จิตมันก็เป็นปุถุชน จิตมันก็เป็นคนหนา จิตมันก็คิดตามแต่สัญญาอารมณ์ของมัน

แต่เพราะเรามีสติ มีปัญญาเรารักษาของเราจนมันมีผลขึ้นมา พอมีผลขึ้นมามันก็ออกรู้ใจ จิตสงบแล้วเห็นนิมิต จิตสงบแล้วเห็นต่างๆ เห็นต่างๆ นี่กิเลสมันก็มาแย่งชิง ขโมยมันก็เข้ามาลัก ผลมะม่วงนั้น ถ้าเรามีสติปัญญาเราก็ต้องปกป้องสวนของเราไม่ให้ขโมยมันเข้ามาลัก ถ้าเราจะมีสติปัญญาของเรานะ จิตสงบแล้วเรามีสติ มีสติมันจะออกไปรู้สิ่งใด รู้สิ่งใดแล้วมันเป็นประโยชน์กับใคร นี่ถ้าไปรู้ ไปเห็นสิ่งใดมันเป็นประโยชน์กับใคร

เห็นไหม เราจะเก็บผลมะม่วงๆ เราไม่ใช่ทำสวนแล้วเราจะให้ขโมยมันลักของเราออกไปแล้วเราจะไปตามหาขโมยอยู่ แล้วเมื่อไหร่เราจะได้ผลประโยชน์ของเราละ ถ้าจิตมันออกรู้สิ่งต่างๆ ที่ไม่เป็นประโยชน์เราก็มีสติยับยั้งไว้

แต่ถ้าจิตมันเห็นกาย จิตมันจับเวทนา จิตมันเห็นจิต จิตมันเห็นธรรม เห็นไหม จิตสงบแล้วมันเห็นสติปัญญา ๔ จิตสงบแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ตามความเป็นจริงเพราะเราเป็นเจ้าของสวน เราเป็นคนทำ เราเป็นคนฟื้นฟูใจของเราขึ้นมาเอง เราเป็นคนประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเอง นี่เราจะไม่ลดค่าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะถ้าเรามีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เราไปลดค่าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หน้าที่ของเรา เราต้องฟื้นฟู เราต้องทำขึ้นมา นี่ใจปริยัติ ปฏิบัติ

ปริยัติคือการศึกษามา แต่ปฏิบัติขึ้นมา เราลงทุนลงแรงขึ้นมา เราปฏิบัติของเราขึ้นมาตามความเป็นจริง ถ้ามันปฏิบัติตามความเป็นจริง มันมีผลตามความเป็นจริง เห็นไหม ถ้ามีผลตามความเป็นจริง เราฝึกหัดใช้ปัญญา เห็นไหม นี่พ่อแม่เลี้ยงลูกมาก็ต้องให้ลูกฝึกหัดมาให้มีการศึกษามา เพื่อให้ลูกของเราอยู่ในสังคม ให้มีอาชีพเพื่อดำรงชีวิต เราปฏิบัติธรรมๆ ปฏิบัติธรรมนี้เราดูแลรักษาใจของเราขึ้นมา ถ้าจิตใจเรารักษาขึ้นมา มันมีความสงบ นี่ฝึกหัดให้มีความชำนาญ ชำนาญในวสี ชำนาญในการเข้าสมาธิ ชำนาญในการทำความสงบของใจ ชำนาญในการพาใจนี้ออกทำงาน เรามีความชำนาญในวสี เราดูแลรักษาใจของเรา เห็นไหม ดูแลรักษาด้วยสติ ด้วยปัญญา ถ้ามีศีล สมาธิ ปัญญา เราฝึกหัดใช้ปัญญา

ปัญญาอย่างนี้เขาเรียกว่า “ภาวนามยปัญญา” ปัญญาที่เกิดจากภาวนามยปัญญาเป็นปัญญาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาให้สาวกสาวกจะได้ฝึกได้หัดขึ้นมา เขาจะมีคุณธรรมใน

ใจของเขาด้วยภาวนามยปัญญา เขาไม่ต้องเชื่อใคร เขาจะกินมะม่วงเขาก็ไม่ต้องไปลักสวนของใคร นี่เพราะเขาเป็นเจ้าของสวน เขาทำสวนของเขาขึ้นมาเอง เขาพรวนดิน เขารคน้ำโคนต้น เขาดูแลปุ๋ยของเขา จนกว่ามะม่วงนั้นจะออกผลของเขา ถ้าเขาฝีกหัด เขาปฏิบัติของเขา ถ้าจิตเขาสงบขึ้นมาเขาก็ได้ผลของเขา

ถ้าได้ผลของเขา เห็นไหม ได้ผลแล้วเราต้องทำให้เป็นความจริงขึ้นมาได้ ผลขึ้นมาแล้วเราจะต้องเอาผลของเราเพื่อดำรงชีวิต ผลเกิดจากสวนนั้นเพื่อดำรงชีวิต ผลสิ่งที่เหลือออกไปเพื่อเป็นธุรกิจ เพื่อเป็นข้าวของเงินทองของเรา เราฝีกหัดใช้ปัญญา เราเห็นกาย เราก็พิจารณากายของเรา ถ้าจับเวทนา เห็นกาย เวลาพิจารณากาย พิจารณากายมีความดีใจเสียใจนั้นก็เวทนาแล้ว เราจับเวทนาพิจารณาของเรา พิจารณาของเรา เพราะในสวนนั้นมันมีผลไม้หลากหลาย เพราะในสวนนั้นเราทำของเราขึ้นมา นี่สิ่งต่างๆ ผลไม้หลากหลาย มีข้าว ข้าวเขาเอาไว้หุงกิน มีผักมีหญ้าเราก็เอาไว้ทำอาหาร มีผลไม้เราก็เอาไว้ทำ จะต้ม จะแกง จะกินของเรา เราก็ทำได้หมด ถ้าเราทำได้ นี่เราฝีกหัดใช้ปัญญาของเรา

เราดำรงชีวิตของเรา ในการปฏิบัติของเรา เห็นไหม เราไม่ลดค่า ลดค่าที่ว่าต้องเป็นแบบนี้ๆ ตามทฤษฎีทั้งหมด แต่ถ้ามันเป็นความจริง เราปฏิบัติขึ้นมามันเป็นความจริงของเรา เห็นไหม ถ้าความจริงอย่างนี้เราพิจารณาซ้ำ พิจารณาซาก พิจารณาของเราขึ้นมา แยกแยะของเรา ถ้ามันเห็นกาย พิจารณากาย พิจารณานะ ถ้าเห็นกาย พิจารณากาย นี่ถ้าจิตมันมันมันคงนะ เราทำสมาธิจิตที่ตั้งมั่นชำนาญในวสี ถ้าพิจารณามันจะเห็นชัดเจนนะ

ไม่ใช่เราปฏิบัติกันล้มลุกคลุกคลาน ถ้าจะเห็นก็แว็บๆ แว็บๆ นี้มีคนเห็นกายบ่อย เห็นกายนี้มันแว็บเดียวแล้วมันก็ไปแล้ว ถ้าไปแล้ว นี่ทั้งสวนเลย มะม่วงออกลูกเดียว แล้วโจรมันก็มาลักลูกนั้นไป แล้วเจ้าของสวนก็นั่งคอตกลง

เวลาจิตมันสงบ แวบมาแล้ว นี่เห็นกายแว็บ เราครอบครัวยิ่งใหญ่ นะ ผลผลิตแค่นี้ไม่พอกิน ถ้าครอบครัวยิ่งใหญ่เขาต้องมีผลของเขาเพื่อครอบครัวยิ่งใหญ่ของเขา ถ้าครอบครัวยิ่งใหญ่ มีอาหาร มีทุกอย่างพร้อม ถ้าจิตมันสงบ เห็นแว็บๆ คือว่าจิตมันไม่มันคงพอ เราจะดูแลรักษาสวนของเรา เราจะต้องมีสติ มีปัญญา นี่เพราะผลไม้เราหลากหลาย ผลไม้แต่ละชนิดมันต้องให้ปุ๋ย ให้น้ำแตกต่างกันไป ฉะนั้น เราต้องกลับมาดูแลสวนของเรา เราต้องทำจิตใจของเราให้ตั้งมั่น

ถ้าจิตใจเราตั้งมั่น สิ่งที่แว็บๆ เดียวก็มา ในเมื่อผลผลิต ในเมื่อต้นมะม่วงนี้ออกลูกลูกเดียว แสดงว่ามันก็ออกลูก ถ้ามันออกลูกนะ เราก็รดน้ำพรวนดิน ฤดูกาลหน้ามันก็จะออกเต็มต้น นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันเห็นกายแว็บๆ แวบๆ แสดงว่ามันออกลูกเดียว ถ้าออกลูกเดียวนี้มันพอกินกัน ไหม? มันไม่พอกินหรอก ฉะนั้น ไม่พอกิน เราต้องรดน้ำพรวนดินขึ้นมาเพื่อรักษาผลนั้นให้ออกเต็มต้น ถ้าออกเต็มต้น

จิตเวลามันเห็นแว็บๆ นี่มันไม่ได้ ไม่ได้เพราะจิตมันไม่มีกำลัง จิตไม่มีกำลัง จิตมันไม่มั่นคง เราต้องกลับมาพุทโธ พุทโธ รดน้ำที่โคนต้น ดูแลให้ปุ๋ยที่โคนต้น ผลมันจะออกที่ปลายต้น ผลจะออกที่กิ่งก้านสาขาของต้น ผลมันไม่ได้ออกที่โคนต้นหรอก นี่ก็เหมือนกัน เรากลับมาพุทโธ พุทโธ พุทโธ เขาบอก “ไม่ต้องทำ พุทโธเป็นสมณะ พุทโธนี้ไม่มีปัญญา”

ต้นไม้มันรดน้ำพรวนดินมันก็ตาย ต้นไม้ไม่ต้องรดน้ำพรวนดินเพื่อให้ปุ๋ยมัน เพื่อให้มันเป็นประโยชน์กับต้นไม้ นั่นเอาเป็นอาหารเพื่อจะไปออกผลที่ปลาย พุทโธ พุทโธ นี่ปัญญาอบรมสมาธิกลับมาทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบระงับขึ้นมา ใจมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา สิ่งที่มันแว็บๆ แวบๆ มามันจะชัดเจน เห็นกายก็เห็นกายชัดๆ เห็นกายชัดๆ แล้วตั้งไว้ ถ้าเห็นกายขึ้นมา ถ้าจิตใจมันมั่นคง ทีแรกเห็นก็แว็บๆ พอเห็นต่อไป เห็นก็เคลื่อนไหว ไหล มันไหลไป เห็นใหม่ นี่กำลังก็ไม่พอ นี่ปุ๋ยไม่พอ น้ำไม่พอ ในเมื่ออาหารไม่พอมันก็ออกลูกเต็มต้นเลย แล้วก็ร่วงจากต้น หลุดจากขั้ว เพราะว่ามันดูแลรักษาไม่ดี

เวลาเห็นกายขึ้นมา มันไหลๆ จากแว็บๆ เริ่มต้นจากไม่เห็นเลย แล้วแว็บๆ มันก็เริ่มเห็นกาย แต่ถ้ามันเห็น มันไหล มันเป็นไป นี่ก็กลับมารดน้ำพรวนดินที่โคนต้น กลับมากำหนดพุทโธ ทำใจให้มั่นคง ทำใจให้แข็งแรง ถ้าใจแข็งแรงนี้ไม่ต้องไปห่วงว่าไม่ได้วิปัสสนาๆ แล้วเมื่อไหร่จะวิปัสสนาล่ะ

ถ้าเราทำสวน เราหวังแต่ผล เราไม่ดูแลไม้ของเรา ไม่ดูแลต้น ไม่ดูแลสิ่งต่างๆ เลย สวนนั้นจะเป็นสวนไหม? มันไม่เป็นสวนไปหรอก นี่ก็เหมือนกัน หัวใจเรานี้คือสวนนะ ภาวสวะ ภพ นี่ใจสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน งานในการวิปัสสนาญาณมันเกิดที่นี่ มันไม่ไปเกิดในตำรับตำรา ไม่เกิดในหนังสือ ไม่เกิดที่ครูบาอาจารย์ ไม่เกิดที่ใครทั้งสิ้น มันเกิดที่กลางหัวอกของเรา

ถ้าพุทโธ พุทโธๆ สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าฐานที่ตั้งแห่งการงาน เรือสวนไร่นาของเราอุดมสมบูรณ์ มันต้องออกผล เรือสวนไร่นาของเราไม่เคยดูแลเลย แต่ไปดูแล ไป

ปรึกษาเขา ไปดูแต่ว่าทำไมสวนฉันไม่มี สวนฉันไม่เป็น ไปดูทางวิชาการ นี่ลดค่าไง ลดค่าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เหลือแต่ทางทฤษฎี ลดค่าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาด้วยการถือปฏิบัติ ด้วยการสวม ด้วยสัญญาอารมณ์ นี่จับสิ่งนั้นมาจะทำให้เป็นสมบัติของเรา แต่มันไม่มีความจริงขึ้นมาเพราะไม่มีกวาสะวะ ไม่มีสมถกรรมฐาน ไม่มีฐานที่ตั้งแห่งการงาน คือคนไม่มีที่มืทาง แล้วบอกว่าตัวเองมีเรือกสวนไร่นาได้อย่างไร คนจะมีเรือกสวนไร่นา เขาต้องมีที่มืทางของเขา เขาต้องปลูกพืชผักธัญญาหารของเขาขึ้นมาจากสวนของเขา

ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราจะต้องทำความสงบของใจเข้ามา สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงานด้วยการกำหนดบริกรรมคำว่า “พุทโธ พุทโธ” พุทโธ พุทโธคือจิตให้มันสงบระงับเข้ามา ให้สู่ฐานที่ตั้งแห่งการงาน แล้วเวลามันเกิดปัญญาขึ้นมา นี่คือวิปัสสนาญาณ วิปัสสนาญาณ คือเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาอาสวัภยญาณ ญาณที่ทำลายอาสวัภยทำลายอวิชชาในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นคืออาสวัภยญาณ แต่ของเรา เราเริ่มต้นประพฤติปฏิบัติของเรา มันจะเป็นวิปัสสนาญาณ วิปัสสนาจะเกิดขึ้นต่อเมื่อจิตเราสงบต่อเมื่อเรามีเรือกสวนไร่นาเพื่อเราจะดูแลรักษาผลผลิตของเรา

จิตถ้ามันสงบเข้ามาแล้ว ถ้ามันมีสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน เวลาออกฝึกหัดใช้ปัญญามันจะมีปัญญาของมันตามความเป็นจริง เป็นภวานามยปัญญา ปัญญาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเทศน์ธัมมจักกฯ เวลาเทศน์ธัมมจักกฯ นะ งานชอบ เพียรชอบ เกิดมรรคเกิดผลขึ้นมาตามความเป็นจริง ถ้าเกิดมรรคเกิดผลขึ้นมาตามความเป็นจริง มันจะเป็นธรรมะจริงๆ มันไม่ใช่ธรรมะลดค่า

ทางโลกของเขา เขาลดค่าเพราะอะไร เพราะเขาต้องการขายสินค้าของเขา เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราลดค่าธรรมของเราเพื่อจะให้ความสะดวกความสบาย ความว่าปฏิบัติได้ง่ายรู้ง่าย ปฏิบัติทางลัด ปฏิบัติตามความพอใจของตัว นี่เป็นเรื่องของกิเลสตัณหาความทะยานอยากทั้งนั้น ถ้าปฏิบัติธรรมโดยกิเลสตัณหาความทะยานอยาก มันจะเป็นธรรมขึ้นมาไหม? มันก็ไม่ใช่ธรรม

ไม่เป็นธรรมก็เกิดมาสักแต่ว่าทำ เกิดมาประพฤติปฏิบัติก็ปฏิบัติไปพอเป็นพิธี ว่าเกิดมาเป็นชาวพุทธแล้วได้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจะได้มรรคได้ผล ได้มรรคได้ผลก็เป็นมรรคผลของกิเลส เอากิเลสมาแอบมาอ้าง เอามาอ้างอิงกันว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ แล้วคนที่ปฏิบัติเป็นอย่างนั้น

กันไปหมด เห็นใหม่ คูติเวลาทางโลกเขาแจกของนะ เขาแจกของฟรีนะไปกันหมดเลย เพราะมัน
ถือว่ามันได้ใจ

นี่ก็เหมือนกัน บอกธรรมะนี่จะมาแจก ธรรมะปฏิบัติแล้วจะเป็นอย่างนั้น แล้วมันเป็นจริง
ใหม่? มันไม่เป็นจริงทั้งนั้นเลย แต่ถ้าเราปฏิบัติตามความเป็นจริงของเราขึ้นมา เห็นใหม่ มันจะ
เป็นเต็มบาทเต็มเต็งของเรา มันจะเป็นความจริงของเรา ถ้าความจริงของเรา เราต้องทำตามความ
เป็นจริงของเรา ถ้าทำตามความเป็นจริง นี่เหนื่อยไหม? เหนื่อย มันลงทุนลงแรงตามความเป็นจริง
มันจะได้มรรคได้ผลตามความเป็นจริง

แล้วถ้าลงทุนลงแรงตามความเป็นจริงแล้วมันไม่ได้มรรคได้ผลขึ้นมาตามความเป็นจริง
ล่ะ? สิ่งนี้เป็นการสร้างอำนาจวาสนาบาปมีไปข้างหน้า ถ้าเราปฏิบัติแล้วมันไม่ลงสู่สังขาร มันไม่
ลงสู่สังขารเพราะอำนาจวาสนาของคน อำนาจวาสนาของคน ในเมื่อเราปฏิบัติ คูติเวลาขีปปา
ภิญญาเขาปฏิบัติน้อยกว่าเรา ปฏิบัติได้ง่ายง่าย เขาปฏิบัติแล้วเขาถึงฝั่งไปเพราะเหตุใด เราปฏิบัติ
มากกว่าเขา เราทำมากกว่าเขา ทำไมเราไม่ได้มรรคได้ผลเหมือนเขา ไม่ได้มรรคได้ผลเพราะสิ่งที่
เขาสร้างสมมา เห็นใหม่ สร้างสมมาสู่จิต ถ้าสู่จิตนะ เขามีปฏิภาณ มีไหวพริบ

คูเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสิ นี่เป็นพระโพธิสัตว์ สิ่งที่เป็นพระโพธิสัตว์สร้าง
สมมาขนาดไหน แล้วปัญจวัคคีย์ สิ่งที่เป็นปัญจวัคคีย์อยู่ภูฐานาก็เกิดมาเหมือนกัน ทำไมเวลาตรัสรู้
ขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบองค์เดียว แล้วเวลาไปเทศนาว่าการได้
พระอัญญาโกณฑัญญะองค์เดียว นี่ปัญจวัคคีย์ ๕ คน พรหมณ์ ๕ คน เทศน์ธัมมจักขุ ไป คนที่
เป็นสงฆ์องค์แรกก็เป็นอัญญาโกณฑัญญะองค์เดียว แต่พรหมณ์ทั้ง ๔ นั้นองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าจะต้องฝึกสอนๆ จนเป็นพระโสดาบันทั้งหมด แล้วมาเทศน์อนัตตลักขณสูตร
เป็นพระอรหันต์ไปข้างหน้า การปฏิบัติมันถึงไม่มีสูตรสำเร็จ มันถึงว่านี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าเทศน์ธัมมจักขุ เหมือนกัน ทำไมพรหมณ์ทั้ง ๕ รู้คนเดียวล่ะ นี่เพราะเขาสร้างบุญกุศลมา
แตกต่างกัน

ฉะนั้น เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาเราน้อยเนื้อต่ำใจว่า ทำไมเราปฏิบัติมากกว่าเขา
เราทำมากกว่าเขา...เราทำมากในปัจจุบันนี้ แต่สิ่งที่สร้างอำนาจวาสนาขึ้นมาให้มันเป็นการบ่ม
เพาะหัวใจ หัวใจนี้บ่มเพาะนะ ถ้าคนจิตใจที่เขาสูงส่ง เขาเห็นสิ่งใดที่สะเทือนใจเขา เขาเห็นสิ่งใด

ที่มันเป็นการบอกถึงความถูกต้องความผิด เขาจะถูกคิดได้ แต่คนที่หยาบนะ จิ้มไปในตาเขายังไม่รู้เลย จิ้มไปในตาเขาเลย บอกว่านี่มันผิดๆ เขายังไม่รู้ไม่เห็นเลย นั่นเพราะความหยาบของเขา

สิ่งที่จิตใจที่มีคุณธรรม สิ่งใดที่เป็นประโยชน์เขาจะเห็นว่าเป็นประโยชน์นะ ถ้าเห็นเป็นประโยชน์มันระลึก มันสำนึก การสำนึก เห็นไหม เราารู้ถูกรู้ผิด นี่สิ่งนี้จิตใจควรแก่การงาน ถ้าจิตใจมันหยาบ มันกระด้าง เห็นไหม ของหยาบ ของกระด้าง เราจะเอาท่อนซุงไปสอยเข็มมัน เป็นไปไม่ได้หรอก เข็มนี้เขาใช้ด้าย ด้ายเขาจะสอยเข็มแล้วเขาจะเอาไปทำประโยชน์ เย็บ ปะ ซุน สิ่งใดก็ได้ แต่เราบอกว่ามันไม่ทน มันจะต้องเอาเชือกเส้นใหญ่ๆ ร้อยเข้าไป มันเป็นสิ่งที่ เป็นไปไม่ได้

จิตใจที่มีคุณธรรมควรแก่การงาน จิตใจที่อ่อนโยน จิตใจที่มีสำนึก จิตใจที่เป็นประโยชน์ สิ่งนี้มันจะเป็นคุณธรรมกับเรา แล้วสิ่งนี้มาจากไหนล่ะ? เราเลือกเอาไม่ได้ เราจะให้เป็นไปตามแรงปรารถนา มันไม่มี มันเป็นการบ่มเพาะมา เป็นการบ่มเพาะมาจนเป็นจิตเป็นนิสัย ด้วยมารยาทสังคมนะ เราก็พยายามเก็บความรู้สึกของเราไว้ แสดงออกด้วยความเป็นมารยาท เห็นไหม ลดค่า มันไม่เป็นความจริง เพราะว่าเราคิดอย่างหนึ่ง พูดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้ในธรรม มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด คิดอย่างหนึ่ง พูดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง เพราะมันทำตามใจตัวเองไม่ได้ เพราะใจตัวเองมันมีกิเลสตัณหาความทะยานอยาก มันอยากทำของมันด้วยความสะใจของความรู้สึกนึกคิด แต่ทำออกไปมันมีแต่ความเร่าร้อน มันมีแต่ความผิดพลาด เห็นไหม หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านถึงวางข้อวัตรนี้ไว้ไง บังคับมันให้อยู่กับข้อวัตรปฏิบัตินี้ บังคับมันไว้ บังคับด้วยข้อวัตรปฏิบัติ มันออกมากไปจากนี้ไม่ได้ ถ้ามันออกมากไปจากนี้ไม่ได้ นี่ดูแลรักษาไง ถ้าดูแลรักษาขึ้นมา มันจะย้อนกลับมา

นี่เพราะว่าหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นของเราเป็นพระอรหันต์ ท่านได้ฝึกจิตของท่าน ท่านได้ทำจิตของท่านจนสำเร็จลุล่วงไปแล้วท่านถึงได้วางข้อวัตรปฏิบัติไว้ให้เราประพฤติปฏิบัติ แต่เราจะเอาแต่ความรู้สึกนึกคิด เอาแต่ความพอใจของเรา อันนั้นลดค่าธรรมนะ

ลดธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปครั้งหนึ่ง ทั้งๆ ที่พูดธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชัดๆ เลย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มรรคจะเป็นอย่างนั้นๆ นั้นเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ในใจนี่กิเลสตัณหาความทะยานอยากเต็มหัวใจ

แต่ถ้าเราปฏิบัติของเราตามข้อวัตรปฏิบัติ นี่บังคับใจๆ ให้ใจเข้าสู่ร่องสู่รอย จิตเห็นอาการของจิต ถ้าจิตมันสงบ มันเห็นอาการ อาการที่มันเป็นไป เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ถ้าความเป็นจริง เห็นใหม่ มันได้ฝึกหัด ได้ประพฤติปฏิบัติ ได้ค้นคว้า นี่มันฝึกหัดใจมันขึ้นมา มันจะเป็นเต็มบาทเต็มเต็ง ธรรมะแท้ๆ

ธรรมะเกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ด้วยใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราสาวก สาวณะ เราเกิดมาถึงพุทธกาล เรามีครูมีอาจารย์ของเรา เราฝึกหัดปฏิบัติของเรา มันจะเกิดขึ้นมาในหัวใจของเรา

อวิชาปิดกั้น อวิชาทำให้มันผิดพลาด อวิชาจะทำให้ไขว้ไขว่ตลอด แต่เราก็ต้องฝึก เราต้องมีสติมีปัญญา พยายามฝึกหัดใช้ปัญญาเป็นวิชา วิชาไปทำร้ายอวิชา วิชาไปสะสางอวิชา วิชาความรู้ความเป็นจริง แล้ววิชามันอยู่ไหนล่ะ

แต่ถ้าผู้ชำนาญการนะเขารู้เขาเห็นของเขา เขาปฏิบัติของเขาตามความเป็นจริง เขารู้ว่าวิชามันคืออะไร ถ้าวิชามันคืออะไร วิชาตามความเป็นจริงนะ ไม่ใช่วิชาลค่า ไม่ใช่การศึกษาจำมา ไม่ใช่เอากิเลสตัดความทะยานอยากออกหน้า แสดงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้กิเลสมันหัวเราะเยาะ ต้องเข้าไปชำระล้างกิเลสในหัวใจของเราให้มันเป็นความจริง พูดออกมาคำไหนคำนั้น เป็นคำเดียวกันจากการคิดใจ ให้เป็นมนุษย์ปกติ พูดอย่างไรทำอย่างนั้น ทำอย่างไรพูดอย่างนั้น แสดงธรรมออกมาจากความเป็นจริง ไม่ใช่กิเลสลค่าออกไปครั้งหนึ่ง เห็นใหม่ คิดอย่างหนึ่ง พูดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง แต่ถ้าเป็นคุณธรรมในหัวใจ คิดอย่างไรพูดอย่างนั้น รู้จริงตามความเป็นธรรมอย่างนั้น รู้จริงตามความเป็นจริง นี่มันมีสัจจะมีความจริงในหัวใจ

เราปฏิบัติของเรานะ ถ้าเราได้จริงขึ้นมามันจะเต็มบาทเต็มเต็ง ธรรมของเราเป็นธรรมแท้ๆ ธรรมของเรานะ ธรรมของเราเป็นธรรมส่วนบุคคล สมาริก็สมาธิของเรา ปัญญา ก็ปัญญาของเรา มรรคญาณที่เกิดขึ้น วิปัสสนาญาณที่เกิดขึ้น ญาณทัสสนะที่เกิดขึ้นก็เป็นของเรา ถ้าจิตดวงนั้นเป็นของเราหมด จิตดวงนั้นผ่องแผ้ว จิตดวงนั้นไม่เศร้าหมอง เราต้องการสัจจะ ต้องการความจริง เราไม่ต้องการธรรมลค่า เอวัง